

Відділ підтримки парламентських проєктів

Заключні зауваження основного доповідача семінару пана Ханта Мюррея

1. **Чому** участь парламенту у вирішенні питань, пов'язаних із захистом прав людини, є настільки важливою?
 - **Ефективність** – парламенти, як установи, що встановлюють правові рамки, мають всі можливості для захисту та реалізації прав людини в прийнятих ними законах, включаючи вжиття загальних заходів, яких часто вимагають рішення Європейського суду з прав людини.
 - **Правомірність** – як обрані представники народу, члени парламенту мають можливість відстоювати легітимність прав людини, оволодіваючи ними і протидіючи зростаючому сприйняттю того, що вирішення питань, пов'язаних із захистом прав людини покладаються на демократичних осіб, які приймають рішення у невиборних та ненадійних національних та міжнародних інституціях.
2. **Чому** парламенти мають займатися цими питаннями? Ключові ролі парламенту:
 - Приведення законодавства у відповідність до норм Європейської конвенції по правам людини.
 - Контроль виконання рішень Суду, щоб гарантувати їх швидке та повне втілення у життя.

Обидві функції мають здійснюватись систематично та всебічно - так, щоб Уряд знав, що всі положення його законодавства та відповіді на судові рішення з прав людини будуть ретельно вивчені Парламентом.

3. **Як** саме парламенти мають діяти у цьому контексті? Інституційні структури, механізми, процеси та практика мають велике значення – мають діяти Комітети з відповідним досвідом, як на рівні персоналу, так і на рівні членів парламенту, також мають бути впроваджені відповідні процедури перевірки.
 - В ідеалі, це має бути спеціалізований комітет з прав людини *плюс* включення питань, пов'язаних із захистом прав людини, в роботу парламенту, комітету з прав людини, який забезпечить лідерство в галузі захисту прав людини в парламенті і стане методом активізації цього процесу.

- Комітет з прав людини має бути постійним; мати чітку та широко визначену компетенцію; мати повний спектр повноважень для належного розслідування та ініціювання змін до законодавства; він має бути незалежними як від Уряду, так і від громадянського суспільства та мати плюралістичний склад.
4. **Повноваження:** Незалежна правова експертиза питань, пов'язаних із захистом прав людини має велике значення - вона повинна бути доступною як для спеціалізованого комітету з прав людини, так і для парламенту. Вона має бути забезпечена відповідною кількістю ресурсів. Мають діяти інституційні гарантії незалежності. В ідеалі правова експертиза має проводитися головною юридичною службою, яка обслуговує весь парламент, і активно розповсюджуватись там, де вона потрібна для надання допомоги в розгляді питань стосовно захисту прав людини. Також має бути забезпечена найвища якість правової інформації/досліджень з боку парламентської дослідницької групи або висококваліфікованих зовнішніх джерел наукової експертизи.
 5. **Важливість** отримання інформації від Уряду. Для перевірки відповідності законодавства нормам ЄКПЛ, парламенти мають проводити внутрішній Урядовий аналіз відповідності ЄКПЛ (див., наприклад, Меморандум ЄКПЛ, який уряд Великобританії публікує поряд з урядовими законопроектами, які він подає до парламенту). Для перевірки реагування Уряду на рішення щодо прав людини, плани дій та звіти про дії, подані до Комітету міністрів, повинні бути відкритими для парламенту, а Уряд повинен регулярно звітувати перед парламентом про його успіхи у здійсненні таких рішень, знову ж таки для полегшення парламентської участі та контролю.
 6. **Діалог і співпраця** з іншими організаціями є дуже важливими - наприклад з Національними правозахисними установами, комісарами з прав людини, омбудсменами, громадянським суспільством та спеціалістами наукового кола. З Урядом також має бути налагоджений конструктивний діалог. Чітке роз'яснення Урядові очікувань парламенту сприятиме розвитку таких відносин (див., наприклад, Настанови Об'єднаного Комітету з Прав Людини Департаментам щодо рішень з прав людини, у яких викладені його очікування щодо інформації, яку Уряд надаватиме Комітету, графік надання такої інформації, тощо).
 7. **Важливість ініціатив та лідерства** – парламентські комітети і парламентарі можуть зробити багато чого, не чекаючи змін у парламентських правилах або нових законів. Наприклад, комітети з прав людини можуть прийняти рішення про необхідність систематичного вивчення законодавства та реагування на судові рішення. Активізація механізмів захисту прав людини також залежить від тих, хто ініціює таку роботу. Секретаріати у цьому контексті мають бути ініціаторами подання пропозицій членам парламенту, враховуючи компетенцію того чи іншого співробітника парламенту.

8. Важливо підкреслити те, що ця парламентська взаємодія **доповнює** роль судів, а не виступає її альтернативою.
9. Експертне вивчення питань, пов'язаних із захистом прав людини, має проводитися таким чином, щоб це допомагало парламентарям виконувати ввірену їм роль. Розгляд таких питань не є суто технічною перевіркою для юристів. Таке вивчення має **«озброювати»** парламентарів, а не позбавляти їх повноважень.
10. **Проект Основних Принципів ООН** щодо Діяльності Парламентів і Захисту Прав Людини містить деякі корисні вказівки для парламентів, які прагнуть збільшити свою участь у вирішенні питань, пов'язаних із захистом прав людини, та у застосуванні міжнародних механізмів такого захисту.